

REFERAT Miljø- og Trafikudvalget 2022-25 d. 06-03-2023

Mødedato Mandag d. 06. marts 2023 kl. 21:00

Mødested Udvalgsværelse 1

Indholdsfortegnelse

Meddelelser.....	3
Etablering af område til direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation.....	4
Ansøgning om afholdelse af Kids Tour Frederiksberg.....	7
Ansøgning om afholdelse af markedsaktiviteter på Sankt Thomas Plads.....	8
Anlægsbevilling og disponering af puljer til bynatur og biodiversitet 2023 m.v.....	9
VVM-screening af klimatilpasningsprojekter i Fugebakke kvarteret.....	14
Beslutning om proces for arbejdet med at etablere et mindesmærke for frihedskampen samt eventuel forberedelse af et mindesmærke for frihedskampen.....	16
Forslag til beslutning fra kommunalbestyrelsesmedlem Anders Storgaard om et moderne fjernvarme net.....	19

Punkt 32: Meddelelser

00.22.04-P35-16-22

Sagsfremstilling

a. Orientering om midlertidig omdannelse af Normasvej og Julius Valentiners Vej til skybrudsveje

By-, Kultur- og Miljøområdet omdanner sammen med Frederiksberg Forsyning midlertidigt Normasvej og Julius Valentiners Vej til skybrudsveje, der skal være med til at transportere vand til f.eks. centrale forsinkelsespladser. Omdannelsen er en storskala test, der skal bidrage til at konsolidere grundviden og afprøve delelementer inden skybrudsveje for alvor etableres på Frederiksberg.

Omdannelsen vil vare fra ca. 1. april 2023 og 6 måneder frem. Hvis der i perioden ikke falder nok regn til at indsamle data, vil forvaltningen gentage projektet i samme periode 2024.

Beboerne på vejene indkaldes til et fyraftensarrangement forud for opstarten, hvor de vil høre mere om projektet, og hvordan det er med til at sikre klimatilpasning i byen og oplysninger om, samt få oplysninger om, hvordan de kan få svar på eventuelle spørgsmål, der måtte opstå under projektet. Forvaltningen og forsyningen vil følge projektet tæt i hele perioden.

b. Cykelsti på Vodroffsvej - status

Udvalget bad på mødet den 6. februar 2023 om en status for lunger på nyetableret cykelsti på Vodroffsvej, hvor der er vandsamlinger. Fra juli til december 2022 blev der etableret cykelstier på Vodroffsvej på strækningen mellem Danasvej og Gammel Kongevej, og vejen blev ensrettet.

Asfalten på cykelstien i den østlige side af vejen er desværre ikke udført tilfredsstillende, hvilket betyder, at der flere steder står vand på cykelstien. Dette er til stor gene for de mange cyklister.

Forvaltningen har haft gennemgang med entreprenøren og det asfaltfirma, som har lagt asfalten på cykelstien, og asfaltentreprenøren har anerkendt, at asfalten flere steder ikke er lagt korrekt. Det er aftalt, at der kommer ny asfalt de steder, hvor vandet ikke løber til vejbrønden.

For at asfalten bliver pænest muligt, vil asfaltarbejdet blive udført til foråret/sommeren, hvor vejret er tørt og varmt. Der vil samtidig blive lagt ny asfalt på kørebanen samt på den sidste del af cykelstien fra Vodroffs Tværgade til Gl. Kongevej, som på grund af vejret (frost og regn) ikke nåede at få slidlag på.

De sidste 50 m. til Gammel Kongevej vil blive etableret, når Kalvebod Brygge skybrudstunnel er afsluttet, og byggepladsen er rømmet, hvilket sker i løbet af 2025.

c. Fælles udbud af ny køkkenkurv og holder

Forvaltningen planlægger at deltage i fælles udbud med Københavns Kommune om holdere til køkkenkurve til madaffald og vedr. udviklingen af en ny køkkenkurv, der passer i holderen. Dette skal være med til at sikre yderligere udsortering af madaffald ved en mere tilgængelig løsning, og dermed nå målet om, at Frederiksbergs borgere skal sortere 90 procent af madaffaldet i 2026.

Holderen, der er udviklet af Københavns Kommune, kan sættes fast på restaffaldsstativet som mange husstande har hængende på indersiden af en køkkenskabslåge. Med denne placering af køkkenkurven vil den være ligeså tilgængelig som restaffaldsstativet, og forventningen er derfor, at flere vil sortere madaffaldet. Holderen vil være tilgængelig for borgerne de samme steder som det i dag er muligt at hente en køkkenkurv.

Forvaltningen vurderer, at ca. 65 % (33.816) af husstandene i etageejendommene har et egnet stativ hængende, hvoraf det forventes, at ca. 50% (16.908) vil være interesserede i den nye beholder.

Forvaltningen forventer en stor efterspørgsel, og vil derfor have ca. 8.500 holdere og kurve klar til uddeling allerede i 2023. Indkøbet i 2023

finansieres af midlerne til nedbringelse af restaffald i ressource- og affaldsplanen. De resterende holdere indkøbes over en fireårig periode faldende til et niveau, hvor udgifterne efter fire år indgår som en del af de årlige driftsudgifter.

Punkt 33: Etablering af område til direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation

07.04.20-P00-1-22

Resume

Frederiksberg Kommune skal senest 1. januar 2024 have et område for direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation. Udvalget skal tage stilling til om forvaltningens forslag om at følge den model, der pt. er for direkte genbrug på Vermlandsgade Genbrugsstation, kan godkendes med henblik på, at forslaget sendes i offentlig høring i 4 uger. Med den nye lovgivning kan området nu takstfinansieres, og etableringen finansieres over de allerede vedtagne affaldsgebyrer.

Beslutning

Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at forslag til model for et nyt område til direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation godkendes med henblik på, at forslaget sendes i offentlig høring i 4 uger,
2. at udgifterne til det nye område til direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation finansieres over de allerede vedtagne affaldsgebyrer,
3. at kompetencen til endeligt at beslutte modellen for direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation delegeres til forvaltningen, hvis der ikke indkommer indsigelser af væsentlig karakter.
4. at der rettes henvendelse til ARC med henblik på at gennemføre tiltag, der skal højne brugertilfredsheden på Bispengbuen Genbrugsstation, idet udvalget havde noteret sig et generelt lavere tilfredshedsniveau vedrørende denne.

Indstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at forslag til model for et nyt område til direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation godkendes med henblik på, at forslaget sendes i offentlig høring i 4 uger,
2. at udgifterne til det nye område til direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation finansieres over de allerede vedtagne affaldsgebyrer
3. at kompetencen til endeligt at beslutte modellen for direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation delegeres til forvaltningen, hvis der ikke indkommer indsigelser af væsentlig karakter.

Sagsfremstilling

Folketinget vedtog den 21. juni 2022 *Lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og lov om Forsyningstilsynet*. Lovændringen indebærer, at der senest fra 1. januar 2024 skal være områder til direkte genbrug på alle genbrugspladser i Danmark. Af loven fremgår det, at et genbrugsområde defineres som et område, hvor der både kan afleveres og tages genstande. Endvidere fremgår det, at genstande afleveret i genbrugsområder skal afsættes vederlagsfrit til private aktører, herunder almennyttige organisationer og frivillige. Endelig fremgår det af loven, at offentligheden skal inddrages i den lokale udmøntning af ordningen.

Grundet folketingsvalget i efteråret 2022 er Miljøstyrelsens efterfølgende bekendtgørelse vedrørende kommunernes pligt til at etablere genbrugsområder på kommunale genbrugspladser samt Energistyrelsens bekendtgørelse om afsætning af genbrugsgenstande fra genbrugsområder på kommunale genbrugspladser blevet forsinket, og har først lige været i høring. Udvalgets beslutning i denne sag sker derfor med forbehold for, at der ikke sker væsentlige ændringer i udmøntningen af den nye lovgivning i forhold til det udkast, der har været i høring. Det er dog allerede nu nødvendigt, at der træffes en politisk beslutning, idet det ellers ikke vil være muligt at etablere ordningen inden den 1. januar 2024. ARC og KL har begge indsendt høringssvar i forbindelse med den offentlige høring af bekendtgørelsen. Forvaltningen har givet input til begge høringssvar jf. bilag 7 og 8.

Formålet med lovgivningen på genbrugsområdet er at styrke den cirkulære økonomi ved, at flere genstande kan blive genbrugt. Dette harmonerer med Frederiksberg Kommunes vision i Ressource- og Affaldsplan 2026 (REP26) om at få en 100% bæredygtig ressourcehåndtering ved bl.a. at firdoble direkte genbrug i 2026 sammenlignet med 2018. Et af målene i REP26 er mere forebyggelse og direkte genbrug. Et af virkemidlerne hertil er at styrke ordninger for direkte genbrug på genbrugsstationen. Da Bispeengen Genbrugsstation er ejet af både Frederiksberg Kommune og Københavns Kommune og drives af ARC, vil udviklingen og initiativerne på genbrugsstationen ske i samarbejde med Københavns Kommune og ARC.

Erfaringer

[Bispeengen Genbrugsstation](#)

Frederiksberg Kommune har sammen med Københavns Kommune og ARC de senere år kørt et forsøg med almennyttige organisationer, hvor organisationerne gratis har kunnet afhente direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation. Forsøgsordningen har fungeret ved, at de besøgende på genbrugsstationen har doneret effekter, som organisationerne derefter har hentet med henblik på at sælge dem i deres butikker. Samarbejdet har fungeret fint, men de almennyttige organisationer har været meget selektive, således at det kun er de bedste og salgbare effekter, som de har taget med sig, mens de ikke-salgbare er blevet lagt til genanvendelse eller forbrænding. Potentialet for at sikre flere effekter til genbrug er derfor stort.

Vermlandsgade Genbrugsstation

Frederiksberg Kommune har via ARC samarbejdet med Københavns Kommune om at teste et ambitiøst genbrugs-koncept på Vermlandsgade Genbrugsstation siden efteråret 2021. Her er der etableret et 500 m² genbrugsområde kaldet "Delezonen", hvor alle besøgende frit kan aflevere og tage genbrugsting. Det store genbrugsområde inkluderer et større overdækket område med forskellige kategorier som byg selv, møbler, alt til haven og en delectral med "nips-ting". Ordningen er ledsaget af en såkaldt genbrugsspotter, som er en ekstra medarbejder, der hjælper til i delezonen.

Resultaterne fra Vermlandsgade Genbrugsstation har været positive, og af ARCs tilfredshedsundersøgelse 2022 fremgår det, at de besøgende på Vermlandsgade Genbrugsstation er tilfredse med det nye genbrugsområde (bilag 1). De tidligere ubehagelige episoder med klunsere er blevet håndteret ved at tilknytte en genbrugsspotter til at guide og holde ro og orden. Samtidig er antallet af besøgende og mængderne af direkte genbrug steget markant fra ca. 200 ton i 2020 til over 600 ton i 2022, jf. bilag 2. Derfor ønsker både Københavns Kommune og ARC at udvide konceptet fra Vermlandsgade Genbrugsstation til alle de københavnske genbrugsstationer, herunder også til Bispeengen Genbrugsstation.

CO₂ gevinsten ved de større mængder genbrug vurderes signifikant, men der er ikke beregnet direkte tal på dette, da der ikke findes nogen CO₂ faktor for direkte genbrug. Frederiksberg Kommune er dog i samarbejde med Københavns Kommune, ARC og Dansk Affaldsforening ved at udarbejde en nøgletalsmodel, så det bliver muligt at lave et estimat.

Forslag til ordning pr. 1. januar 2024

Frederiksberg Kommune, Københavns Kommune og ARC har på baggrund af de opnåede erfaringer drøftet forskellige modeller og muligheder for at etablere et nyt genbrugsområde på Bispeengen Genbrugsstation.

Den nye model skal naturligvis leve op til lovkravene, og samtidig sikre, at langt større mængder bliver direkte genbrugt, og at servicen for alle genbrugsstationens besøgende bliver højnet ved, at alle kan få del i at tage genbrugseffekter - en service mange besøgende på genbrugsstationen har efterspurgt.

Forvaltningen foreslår på den baggrund, at der arbejdes videre med principperne og erfaringerne fra Vermlandsgade Genbrugsstation.

Københavns Kommune har fået udarbejdet et forslag til de fysiske rammer for et nyt genbrugsområde på Bispeengen Genbrugsstation (bilag 3), som det videre arbejde vil tage udgangspunkt i. De almennyttige organisationer og deres brancheorganisation Isobro er inddraget, og der er dialog med disse om, hvordan det bedst sikres, at de også i fremtiden kan få andel i direkte genbrug fra Bispeengen Genbrugsstation.

Ordningen skal være udrullet pr. 1. januar 2024, og idet det lovgivningen fortsat er i offentlig høring, og der oveni det er et krav om, at kommunerne sender forslag til ordningen i offentlig høring er tidsplanen stram. Forvaltningen forventer til trods for det, at et nyt genbrugsområde på Bispeengen Genbrugsstation kan være i drift i slutningen af år 2023 (bilag 5). Den nuværende ordning med de almennyttige organisationer bliver forlænget indtil det nye genbrugsområde åbner.

ARC har på bestyrelsesmødet den 9. december 2022 behandlet strategi for etablering af genbrugsområder på ARCs drevne genbrugspladser (bilag 4). Heraf fremgår det, at det forventes, at der på de københavnske genbrugspladser og på Bispeengen Genbrugsstation skal etableres genbrugsområder i lighed med det etablerede på Vermlandsgade Genbrugsstation.

Delegering af kompetence

By-, Kultur- og Miljøområdet foreslår, at kompetencen til at endeligt vedtage modellen for direkte genbrug på Bispeengen Genbrugsstation delegeres til forvaltningen, hvis der ikke indkommer indsigelser af væsentlig karakter i høringsperioden.

By-, Kultur- og Miljørådets vurdering

Frederiksberg Kommune har ambitiøse mål for genbrugsområdet og forvaltningen vurderer, at en genbrugsområde-model i lighed med delezonen på Vermlandsgade Genbrugsstation vil være den mest effektive model for at bidrage til målene. Samtidig vil denne model sikre en lang større service for genbrugspladsens besøgende, der, i modsætning til nu, vil kunne både aflevere og tage genbrugsgenstande i en kommende delezone.

Økonomi

Sagen vedrører ikke det skattefinansierede område, men vedrører, med den nye lovgivning, det gebyrfinansierede område.

Det forventes, at de samlede etableringsudgifter til det nye genbrugsområde beløber sig til 2.050.000 kr. (bilag 6). ARC afholder etableringsudgifter for 100.000 kr. og Københavns Kommune afholder udgifter til designforslaget på 150.000 kr. De resterende udgifter på 1.800.000 kr. deles ligeligt mellem Frederiksberg Kommune og Københavns Kommune.

ARC afholder desuden udgifter til den fremtidige løbende drift og vedligeholdelse og har øremærket 1,2 årsværk til ekstra genbrugsvejledere. ARCs udgifter er indeholdt i ARCs nuværende budget og vil derfor ikke resultere i en stigning af genbrugstaksten.

Frederiksberg Kommunes andel af etableringsudgifterne beløber sig dermed til 900.000 kr., hvilket svarer til 16,61 kr. pr. husstand i etableringsåret. Udgifter kan afholdes indenfor de midler til udvikling, der er afsat med Ressource- og Affaldsplanen (Kommunalbestyrelsen den 14. juni 2021).

Frederiksberg Kommunes andel af udgifterne til drift, herunder til en deltids-genbrugsspotter er gebyrfinansierede og afholdes indenfor de vedtagne affaldsgebyrer for 2023 (Kommunalbestyrelsen den 3. oktober 2022).

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget; M, K

Bilag

Bilag 1 Rapport Tilfredshedsundersøgelse ARC 221031.pdf

Bilag 2 Evaluering Delezonen Vermlandsgade_ARC_aug 2022 (003)

Bilag 3 20230104_Delezonen_Bispeengen_Designforslag.pdf

Bilag 5 Tidsplan_Nyt genbrugsområde på Bispeengen Genbrugsstation.xlsx

Bilag 4 ARC indstilling til bestyrelse 09122022.pdf

Bilag 6 Økonomi_Nyt genbrugsområde på Bispeengen Genbrugsstation.xlsx

Bilag 7 - ARC - Høringssvar vedr. afsætning af genbrugsgenstande og affaldsaktørbekendtgørelsen

Bilag 8 - Høringssvar KL

Punkt 34: Ansøgning om afholdelse af Kids Tour Frederiksberg

05.14.00-G01-6-23

Resume

By-, Kultur- og Miljøområdet har modtaget en ansøgning fra Børneulykkesfonden, der i samarbejde med Frederiksberg Centeret ansøger om at afholde børnecykelløbet Kids Tour i bymidten. I forbindelse med løbet vil cykelstien på Solbjergvej langs gymnasiet og ud til Falkoner Allé blive afspærret. Udvalget skal tage stilling til, om der kan gives tilladelse til det ansøgte.

Beslutning

Miljø- og Trafikudvalget vedtog at give tilladelse til det ansøgte, idet dog forvaltningen blev anmodet om i dialog med ansøgeren at finde et andet egnet sted, da udvalget var betænkelig ved sikkerheden på det ansøgte sted.

Indstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

at udvalget giver tilladelse til det ansøgte.

Sagsfremstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet har modtaget en ansøgning fra Børneulykkesfonden om afholdelse af Kids Tour på Frederiksberg den 17. juni 2023, der afholdes i samarbejde med Frederiksberg Centeret.

Kids Tour er Danmarks største cykelløb for børn i alderen 3-10 år. Billetsalget går ubeskåret til Børneulykkesfonden. Cykelløbet afholdes blandt andet for at fremme Børneulykkesfondens arbejde med at øge børnesikkerhed i Danmark og nedbringe antallet af børneulykker i trafikken. Prisen for at deltage i løbet er 40 kr. pr barn. I forbindelse med arrangementet vil der blive uddelt mad til deltagerne, og der vil være gratis aktiviteter for familien.

Børneulykkesfonden ønsker med cykelløbet at fokusere på trafiksikkerhed, motion, sunde værdier og at fremme cykelkulturen for børn i de værtsbyer, hvor løbet afholdes. I 2023 ønsker Børneulykkesfonden at afholde arrangementet på Frederiksberg i samarbejde med Frederiksberg Centeret. Ruten er lagt langs CBS og Frederiksberg Centeret, se bilaget. I forbindelse med arrangementet vil der være afspærret langs cykelstien på Solbjergvej. Cyklister, som ikke deltager i løbet, vil blive ledt af andre ruter i tidsrummet 10.00-15.00. I bilaget fremgår løbets rute samt vejlukninger i den forbindelse.

By-, Kultur og Miljørådets vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at arrangementet er i overensstemmelse med Frederiksberg Kommunes cykelpolitik og sundhedspolitik samt Frederiksbergstrategiens mål om byliv.

Økonomi

Arrangøren afholder samtlige udgifter til skiltning m.v., hvorfor der ingen udgifter er for kommunen ved arrangementet.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget

Bilag

Bilag 1 - Kids Tour 2023 Frederiksberg Rute-, afspærrings- og skilteplan

Punkt 35: Ansøgning om afholdelse af markedsaktiviteter på Sankt Thomas Plads

05.05.00-G01-1-23

Resume

By-, Kultur- og Miljøområdet har modtaget en ansøgning om afholdelse af markedsaktiviteter på Sankt Thomas Plads fem lørdage fra 1. april til 5. august 2023. Det er en privat aktør, der står bag markedet. Udvalget skal tage stilling til, om der kan gives tilladelse hertil.

Beslutning

Miljø- og Trafikudvalget vedtog at give tilladelse til det ansøgte.

Indstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,
at udvalget giver tilladelse til det ansøgte.

Sagsfremstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet har modtaget en ansøgning om afholdelse af "Byens Lopper" på Sankt Thomas Plads på Frederiksberg. Arrangøren ønsker at afholde fem markeder på lørdage i perioden 1. april til 5. august 2023 med op til 55 stande.

Arrangøren skriver i ansøgningen, at markedet vil indeholde workshops, repair-stationer, loppemarked og madboder og at der tages betaling pr. stade.

Der afspærres ikke parkeringspladser i forbindelse med markedet, ligesom der heller ikke vil være støjende aktiviteter, som kan genere de omkringboende.

Et sådant marked understøtter Frederiksberg Kommunes ønske om en bæredygtig by, idet der blandt andet vil være repair-stationer til reparation af f.eks. tøj.

Det bemærkes, at det ansøgte marked afholdes på lørdage, hvor der også afholdes loppetorv på Rådhuspladsen.

By-, Kultur- Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at markedet understøtter Frederiksberg Kommunes ønske om en bæredygtig by samtidig med, at det skaber liv til området ved Sankt Thomas Plads.

Økonomi

Da der er tale om råden over vej, vil arrangøren blive opkrævet betaling for råden over arealet svarende til kommunens administrative omkostninger. Bondens Marked, som afholdes hver fredag på Sankt Thomas Plads, betaler 53 kr. pr. stade pr. gang. Et tilsvarende beløb vil i fald udvalget godkender det ansøgte, også blive opkrævet pr. stade, som arrangøren etablerer.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget

Punkt 36: Anlægsbevilling og disponering af puljer til bynatur og biodiversitet 2023 m.v.

04.01.00-G01-6-23

Resume

Under overskriften "En grøn by med mere natur og biodiversitet" er der i budgettet for 2023 afsat henholdsvis 1,5 mio. kr. til en pulje til at videreføre realiseringen af kommunes strategi for bynatur og biodiversitet, samt en driftspulje på 0,7 mio. kr. til grønne tiltag og mere bynatur og klima. Under overskriften "Borgerdreven grøn omstilling" er der afsat et tilskud på 150.000 kr. i både 2023 og 2024 til Det bæredygtige forsamlingshus, ligesom det skal sikres endnu flere borgere mulighed for at passe en gadehave. I sagen anmodes om en anlægsbevilling, og der foreslås en disponering af de afsatte midler til øget bynatur og biodiversitet, ligesom der foreslås en disponering af de 0,7 mio. kr. til grønne tiltag, mere bynatur og klima. Der gives ligeledes en status i forhold til initiativerne under overskriften "Borgerdreven grøn omstilling".

Beslutning

Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at der meddeles anlægsbevilling for puljemidler på 1,5 mio. kr. til realisering af kommunens strategi for bynatur og biodiversitet i 2023 finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023, og at midlerne disponeres som beskrevet i sagen, idet udvalget anmodede om at der så vidt muligt indarbejdes flere vandelementer samt plantning af f.eks. krybende pil til supplerung af forårsløg,
2. at driftspuljen på 0,7 mio. kr. til grønne tiltag og mere bynatur og klima disponeres som beskrevet i sagen, idet udvalget anmodede om, at der indarbejdes flere vandelementer.

Indstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at der meddeles anlægsbevilling for puljemidler på 1,5 mio. kr. til realisering af kommunens strategi for bynatur og biodiversitet i 2023 finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023, og at midlerne disponeres som beskrevet i sagen,
2. at driftspuljen på 0,7 mio. kr. til grønne tiltag og mere bynatur og klima disponeres som beskrevet i sagen.

Sagsfremstilling

Under overskriften "En grøn by med mere natur og biodiversitet" fremgår det af budgetforliget for 2023, at træer og grønne områder er en vigtig del af Frederiksberg, og der er i de senere år gennemført en række initiativer for at forbedre biodiversiteten og byens natur. Det er bl.a. sket ved en ny strategi for bynatur og biodiversitet ud fra devisen "hver m² tæller".

Der skal derfor arbejdes for, at byen til stadighed bliver grønnere i balance og samspil med de mange rekreative funktioner, som parker og byrum også skal tilbyde byens borgere.

Der er derfor afsat 1,5 mio. kr. i 2023 til realiseringen af kommunens strategi for bynatur og biodiversitet til projekter i byens rum, der skaber små åndehuller for dyr og mennesker, hvor der i dag er befæstede arealer. Særligt ønsker partierne initiativet med gadehaver videreført. Der er endvidere afsat 0,7 mio. kr. i en driftspulje til grønne tiltag og mere bynatur og klima, der skal udmøntes i udvalget. Det er en forudsætning, at der afsættes en pulje, der kan søges af borgerne til grønne initiativer.

Herudover er der i budgetforliget under overskriften "Borgerdreven grøn omstilling" anført, at borgerne er centrale i den grønne omstilling. Det er dem, der i hverdagen træffer afgørende valg om indkøb, anvendelse af transportmiddel mv. De udgør samtidig en ressource og er kilde til mulige nye initiativer, herunder på forsøgsbasis. Der skal derfor arbejdes for at sikre endnu flere borgere mulighed for at passe en "gadehave", ligesom der er afsat et tilskud på 0,3 mio. samlet i 2023 og 2024 til "Det bæredygtige forsamlingshus"

Nedenfor foretages en disponering og udmøntning af de henholdsvis 1,5 mio. kr. og 0,7 mio. kr., ligesom der efterfølgende gives en status i relation til borgerdreven grøn omstilling.

Udmøntning af pulje til bynatur og biodiversitet

I 2021 fik Frederiksberg Kommune udarbejdet en rapport over biodiversitetspotentialer i kommunen. De foreslåede projekter for 2023 er udvalgt med afsæt i denne rapport samt i Frederiksberg Kommunes strategi for bynatur og

biodiversitet. På den baggrund foreslår forvaltningen, at midlerne i 2023 disponeres til nedenstående projekter.

Grøndalen og stien langs metroen

Dele af de store græsplæner i anlæggets nordvestlige del foreslås omlagt til fælledgræs (som kun slås få gange om året), således at der skabes større kontinuitet mellem anlæggets vestlige del og den mere blomsterrige og vilde østlige del. Her foreslås driftsændringer ved at indføre varieret klipning af græsset, og derved give plads til flere urter og blomstrende planter i forskellige højder. Denne variation vil skabe nye habitater og mere blomstring i løbet af sæsonen. Yderligere kan der opsættes fuglekasser på anlæggets træer og tilføjes flere fødekilder i form af hjemmehørende frugtsættende træer og buske. På stien langs med metroen ud for Stark foreslås arealet omlagt til blomstrende beplantning, som vil bidrage med fødekilder og skjulesteder til insekter og fugle hele året.

Overslagspriser for projektet:

- Anlæg og etableringspleje: 150.000 kr.

Lindevangsparken

Med afsæt i anbefalinger fra rapporten om biodiversitetspotentialer på Frederiksberg foreslås staudebedet i Lindevangsparken ud mod Dalgas Boulevard at blive opdateret, således at der i huller mellem eksisterende beplantning m.v. tilføjes flere næringskilder til insekter i eksisterende staudebede, som beplantes med primært hjemmehørende arter. Desuden foreslås det at skabe flere bosteder for parkens dyreliv ved at omlægge eksisterende kratbevoksning til nøddehegn iblandet hjemmehørende frugtsættende træer. I disse zoner kan der anlægges lave sydvendte insekthøje, hvor bl.a. jordboende bier kan tage bolig og krathegn, hvor insekter kan overvinde.

Overslagspriser for projektet:

- Anlæg og etableringspleje: 250.000 kr.

Troels Lunds Vej - midterrabatter

Dele af midterrabatterne på Troels Lunds Vej foreslås delvist omlagt til salttolerant staudebeplantning. Da der fortsat vil være byggeplads i den vestlige ende, vil projektet omlægge midterrabatterne i den østlige ende. Ved at anlægge staudeøer mellem træerne, omdannes den klippede plæne til en variation af habitater med blandet beplantning samt flere gemmesteder og fødekilder til insekter og fugle. Yderligere opsættes der fuglekasser i træerne i midterrabatterne.

Overslagspriser for projektet:

- Anlæg og etableringspleje: 255.000 kr.

Pinetet (anlæg i Bymidten over for CBS)

Det grønne område består af græsarealer og forskellige typer nåltræer. Dele af græsarealerne under og mellem træerne foreslås erstattes af vilde, hjemmehørende urter og blomster, som sikrer flere pollenkilder og skjulesteder for insekter. Der skabes flere mikrohabitater ved eksempelvis blotlægning af jord og anlæggelse af små stensætninger på anlæggets sydvendte del. I træerne opsættes der redekasser.

Overslagspriser for projektet:

- Anlæg og etableringspleje: 195.000 kr.

Schlegels Allé

På hjørnet af Schlegels Allé og Vesterbrogade foreslås der etableret et grønt gadehjørne. Et nyt stort grønt bed og en ny bænk erstatter de udtjente gamle pullerter som værn mod indkørsel. Ved at inddrage en del af overkørslen på Schlegels Allé skabes der plads til et stort bed langs med fortovet. Bedet beplantes med insektvenlige stauder og vil kunne nydes af forbipasserende eller fra den nye bænk ud mod Vesterbrogade.

Overslagspriser for projektet:

- Anlæg og etableringspleje: 150.000 kr.

Brøndsteds Allé

På hjørnet af Brøndsteds Allé og Vesterbrogade foreslås der etableret et grønt gadehjørne med et stort grønt hævet bed, som vil højne biodiversiteten og forskønne byrummet. Bedet beplantes med insektvenlige stauder og vil kunne nydes fra en ny bænk.

Overslagspriser for projektet:

- Anlæg og etableringspleje: 120.000 kr.

Smallegade

På hjørnet af Smallegade og Steen Blichers Vej foreslås der etableret et grønt gadehjørne med et stort grønt hævet bed med en indbygget bänk. Bedet vil øge mængden af bynatur og begrønne et ellers befæstet areal.

Overslagspriser for projektet:

- Anlæg og etableringspleje: 100.000 kr.

Gadehaver

Der afsættes midler til fem nye borgerdrevne gadehaver, da der fortsat er stor efterspørgsel efter flere gadehaver, og fordi gadehaverne har bidraget til mere bynatur og givet et tiltrængt løft til tidligere kedelige gadehjørner. De nye gadehaver skal supplere de 29 gadehaver, der blev etableret i 2021, som der fortsat er en lang venteliste til. Gadehaverne udføres som højbede i cortenstål og i samme dimensioner som de eksisterende. De nye gadehaver fordeles til de borgere, som står på ventelisten til en gadehave, og efter hvor det er muligt at opsætte en gadehave. Som tidligere opsættes gadehaverne på offentlig matrikel, og hvor de kan give mest muligt til byrummet. Borgerne får overdraget bede med et passende vækstmedie samt et startkit bestående af frøblanding "Frederiksberg Blomstereng". Som tidligere vil det være et krav, at bedene tilplantes med planter, som kan bidrage til at øge biodiversiteten. Midlerne vil også blive brugt til at støtte det netværk, der er etableret for gadehave-indehaverne. Eksempelvis i form af et opstartsmøde for sæsonen.

Overslagspriser for projektet:

- Anlæg og etableringspleje: 50.000 kr.

Formidling

Der foreslås afsat 75.000 kr. til pjecer, som skal formidle hvilke indsatser, man som bygherre, institution, boligforening eller haveejer kan igangsætte for at styrke bynaturen og biodiversiteten på egen matrikel til gavn for den samlede bynatur og biodiversitetsindsats på Frederiksberg. Midlerne afsættes til tryk af pjecer, borgerinddragelse og dialog omkring de fire pjecer, som næsten er færdige.

Blomsterløg

Blomsterløg kan tidligt på sæsonen udgøre vigtige næringskilder for bier og insekter. Der har derfor i en årrække været afsat en særskilt pulje til plantning af blomsterløg. Denne pulje udløb i 2021 og det blev derfor i november 2021 i det hidtidige By- og Miljøudvalget besluttet, at udgiften til blomsterløg skal dækkes af puljen til øget bynatur og biodiversitet i 2022, og at spørgsmålet om fortsættelse af puljen fra 2023 og frem oversendes til budgetforhandlingerne for budget 2023. En sådan pulje blev ikke vedtaget, og derfor foreslås der anvendt 50.000 kr. til indkøb og udlægning af blomsterløg af puljen til bynatur og biodiversitet.

Blomsterløg lægges i de arealer, der arbejdes med i 2023 og som er beskrevet ovenfor. Herudover vil der i de steder, hvor der tidligere er udlagt blomsterløg, ske efterplantning, idet de fleste blomsterløg forgår med tiden.

Hvis udvalget godkender den anmodede anlægsbevilling og foreslåede disponering, vil forvaltningen igangsættes projekterne uden yderligere forelæggelser.

Udmøntning af pulje til grønne tiltag og mere bynatur og klima

I budgetforliget 2023 er der afsat en driftspulje på 700.000 kr. til grønne tiltag, mere bynatur og klima. Det er en forudsætning, at der afsættes en pulje, der kan søges af borgere til grønne initiativer.

Der kan etableres flere end fem gadehaver, som det er foreslået etableret under puljen til øget bynatur og biodiversitet, hvis udvalget ønsker dette. I fald foreslås det, at der afsættes 50.000 kr. til yderligere fem gadehaver, således der i alt etableres 10 yderligere gadehaver ud over de 29 haver, der i forvejen er opsat i byrummet.

Opgaven med dialog og tilsyn af gadehaverne, der drives af private borgere 29 steder i byen i dag, herunder nyttebedene på grunden ved Fasanvej, har vist sig at trække flere ressourcer end først antaget. Dette skyldes blandt andet, at der er nogle borgere, som har haft en gadehave m.v., der giver op, hvorefter der skal findes nye til at overtage. Der foreslås derfor, at der afsættes 100.000 kr. til en student, der kan bistå med dette arbejde.

Arbejdet med at løfte midterrabatten på Troels Lunds Vej vil kunne suppleres med yderligere 50.000 kr., således der er mulighed for at komme noget længere med projektet. Hermed skabes et større areal med fødekilder til insekter i form af bi-venlige stauder og urter.

Det foreslås endvidere, at der opsættes flere fuglekasser i byens træer. Dette vil skabe flere levesteder for byens fugle. Det foreslås, at der afsættes 30.000 kr. hertil.

Vand er vigtigt for både større dyr, fugle og insekter, særligt på de tørre tider af året. Der foreslås derfor, at der afsættes 100.000 kr. til yderligere vandtrug på byens kirkegårde. Vandtrugene placeres ved de vandingsudtag, der er på kirkegårdene, således det altid er muligt for borgere, der benytter vandingsudtagene, at fylde dem op, ligesom det er nemt for kirkegårdens ansatte at fylde dem op.

Det foreslås endvidere, at der afsættes 50.000 kr. til etablering af et kvashegn på Solbjerg Parkkirkegård til gavn for insekter, pindsvin m.v. Hegnet tænkes opsat langs græsarealet på kirkegården, der støder op til bebyggelsen mod Frederiksvej, idet det er en del af de biodiversitetstiltag, der alligevel er indtænkt som et element i udviklingsplanen for Solbjerg Parkkirkegård, som snart forelægges for udvalget.

Herudover foreslås det at fjerne omkring seks blomsterkummer i bymidten og ved Flintholm Station, idet de står uhensigtsmæssigt, ligesom beplantningen trænger til udskiftning. Blomsterkummerne vil kunne opsættes på udvalgte gadehjørner, hvor de beplantes med løg og stauder. Hermed skabes der øget begrønning og næring til insekter både forår og sommer. Der foreslås afsat 75.000 kr. til flytning og beplantning.

Til projektering af ovennævnte initiativer foreslås der afsat 50.000 kr.

De resterende 195.000 kr. foreslås udlagt i en ansøgningspulje, hvor borgere kan søge midler til grønne tiltag inden for den politisk vedtagne ramme. Der vil blive informeret om ansøgningspuljen på kommunens hjemmeside, Facebookside og i lokalavisen.

Kriterierne for udvælgelsen vil være, at der er tale om projekter, der begrønner byrummet, løfter biodiversiteten eller i øvrigt er til gavn for klimaet, og at projektet kan realiseres det pågældende sted. Kommunen kan ikke støtte projekter på private matrikler, da dette er i strid med kommunalfuldmagten. Det foreslås, at der er ansøgningsfrist i maj måned, således projekterne kan præsenteres politisk umiddelbart efter sommerferien, med henblik på at de kan realiseres i efteråret 2023.

Borgerdreven grøn omstilling

I forhold til den grønne omstilling er det i budgetforliget blandt andet ønsket, at flere borgere får mulighed for at passe en gadehave, og at der afsættes et driftstilskud til "Det bæredygtige forsamlingshus".

For så vidt angår gadehaverne er der disponeret midler til fem gadehaver i bynatur- og biodiversitetspuljen, ligesom der er foreslået anvendt midler til yderligere fem gadehaver fra midlerne til grønne tiltag til mere bynatur og klima.

Der er i driftsbudgettet afsat 300.000 kr. som driftstilskud til 'Det bæredygtige forsamlingshus' i henholdsvis 2023 og 2024, idet der ikke er knyttet særlige betingelser til tilskuddet. Forvaltningen sikrer, at der sker udbetaling af de 150.000 kr. i 2023 og i 2024 til Det bæredygtige forsamlingshus, ligesom der bliver stillet krav om, at Det bæredygtige forsamlingshus skal aflægge regnskab/rapport for anvendelsen af tilskudsmidlerne. Forvaltningen er i øvrigt i dialog med Det bæredygtige forsamlingshus i forhold til et eventuelt samarbejde om klima, bynatur og biodiversitet.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at ovenstående disponering vil øge mængden af bynatur og biodiversitet i byrummet og udmønte puljernes formål. Det vurderes samtidig, at partiernes ønsker om en borgerdreven grøn omstilling er indeholdt i disponeringen af midlerne.

Økonomi

Økonomi bynatur og biodiversitetspulje

Såfremt indstillingen tiltrædes, anlægsbevilges 1,5 mio. kr. finansieret af rådighedsbeløbet for 2023, og midlerne disponeres som angivet. Der disponeres desuden 100.000 kr. af allerede afsatte midler til afledt drift.

Projekter	Anlægssum	afledt drift
Pjecer og formidling	100.000	0
Blomsterløg	50.000	0
Pineet	195.000	10.000

Schlegels Allé	150.000	10.000
Brøndsteds Allé	120.000	10.000
Smallegade	100.000	10.000
Grøndalen og sti langs metro	150.000	15.000
Lindevangsparken	250.000	25.000
Troels Lunds Vej	255.000	20.000
Gadehaver	50.000	0
Projektering	105.000	
I alt	1.500.000	100.000

Økonomi for driftspuljen på 0.7 mio. kr. til grønne tiltag for mere bynatur og klima:

Gadehaver: 50.000 kr.
 Fuglekasser: 30.000 kr.
 Vandtrug: 100.000 kr.
 Troels Lunds Vej 50.000 kr.
 Kvashegn: 50.000 kr.
 Blomsterkummer: 75.000 kr.
 Projektering 50.000 kr.
 Ansøgningspulje: 195.000 kr.
 Student: 100.000 kr.
 i alt 700.000 kr.

Borgmesterpåtegning

Intet at bemærke.

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget, M, K

Punkt 37: VVM-screening af klimatilpasningsprojekter i Fuglebakkevarteret

09.40.20-G01-1-23

Resume

Klimatilpasningsprojektet i Fuglebakkevarteret, omfattende tre faser, herunder fase 1 og 2 i Egernvej Anlægget, skal i henhold til VVM-reglerne vurderes, om det samlet med dets størrelse, art og karakter kræver VVM-redegørelse (miljøkonsekvensrapport). Udvalget skal med denne sag tage stilling hertil, inden videreførelse af de næste faser.

Beslutning

Miljø- og Trafikudvalget vedtog, at der ikke udarbejdes en VVM-redegørelse (miljøkonsekvensrapport) for anlægget af klimatilpasningsprojektet i Fuglebakkevarteret.

Indstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

at der ikke udarbejdes en VVM-redegørelse (miljøkonsekvensrapport) for anlægget af klimatilpasningsprojekter i Fuglebakkevarteret.

Sagsfremstilling

Klimatilpasningsprojektet i Fuglebakkevarteret omfattende tre etaper, er besluttet ifm. vedtagelsen af skybrudspakke for 2021 og 2022. Udformningen af etape 1, skybrudsprojektet i den vestlige del af Egernvej Anlægget, er endeligt vedtaget i udvalget 13. juni 2022. Udarbejdelse af forslag til udformning af etape 2, omfattende den østlige del af Egernvej Anlægget, samt den efterfølgende etape 3, omfattende skybrudsveje ("blå og grønne veje") i oplandet, er indledt med gennemførelse af et borgermøde i nærområdet den 26. januar 2023. Forslag til udformning forelægges senere udvalget.

Klimatilpasningsprojektet skal i henhold til VVM-reglerne vurderes med hensyn til, om det med den samlede størrelse, art og karakter kræver en VVM-redegørelse, inden projekterne kan fortsættes.

Det bemærkes, at screeningen rettelig burde have været foretaget før anlægget af fase 1, men forvaltningen er først senere blevet opmærksom på, at de samlede anlæg kunne være omfattet af lov om miljøvurdering, hvorefter der er igangsat en screening af det samlede projektområdes tre faser.

Generelt om VVM og VVM på Frederiksberg

Ifølge VVM-reglerne skal projekter omfattet af "lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) bilag 2" VVM-screenes, medmindre man på forhånd kan sige, at projektet ikke vil påvirke miljøet. Der er ikke i lovgivningen fastsat nedre grænser for, hvornår et projekt er omfattet af bilag 2 og dermed skal screenes, hvilket gør det vanskeligt for bygherren at vurdere, hvornår en ansøgning er nødvendig. Der arbejdes pt. fra statslig hold på at fastsætte bagatelgrænse for ansøgninger, som det kendes fra andre lande i EU.

På Frederiksberg har det tidligere været større klimatilpasningsprojekter, som f.eks. Kalvebod Brygge Skybrudstunnel, klimatilpasningsprojektet på boldbanerne ved Jens Jessens Vej, klimatilpasningsprojektet i Lindevangsparken samt Frederiksberg Forsynings projekter i Zoologisk Have, der er blevet ansøgt og screenet.

Det vil normalt kun være meget store og potentielt miljøbelastende projekter, der vil skulle gennemgå en fuld VVM-proces (med VVM-redegørelse). Således er det på Frederiksberg kun Metroen - etape 1 og 2, Metrocityringen, Kalvebod Brygge Skybrudstunnel og Frederiksberg Centret, der er udarbejdet VVM-redegørelser for.

By-, Kultur- og Miljøområdet skal anføre, at der for projekter opført på lovens bilag 2 kun kan udarbejdes VVM-redegørelse, hvis screeningen viser, at der er en væsentlig miljøpåvirkning.

Det konkrete projekt

Projektet i Fuglebakkevarteret omfatter et større område, foregår i flere faser og medfører nedsivning i et område udpeget som boringsnært beskyttelsesområde. Forvaltningen vurderer på den baggrund, at projektet skal ansøges efter VVM-reglerne, inden projektet videreføres.

Projektet omfatter i alt 3 faser.

Fase 1 og 2

Fase 1 omfatter den vestlige del af Egernvej Anlægget og er gennemført, idet overfladebeplantningen dog fortsat mangler. Fase 2 omfatter den østlige del af parken.

Projektets fase 1 og 2 medfører, at der vil blive anlagt to større bassiner i parken med tilhørende underjordiske bassiner koblet til det eksisterende kloaksystem. Mod syd vil bassinet blive afgrænset af en mur i granit på ca. 1 meter på det højeste sted. Bassinernes øvrige kanter vil blive skråninger, bearbejdet med varierede hældninger. Dybden i det vestlige bassin vil være ca. 1,6 meter, mens dybden i det østlige anlæg vil være ca. 1,9 meter. Bassinerne kan indeholde i alt ca. 3.000 m³ vand.

Der vil blive etableret nye beplantninger af træer, buske, skærmende hække mod Vagtelvej, Solsortvej samt Drosselvej, staudebede og løgplanter. Krattet i det vestlige parkanlæg mod nord vil blive forynget med nye træer og buske, og her vil der blive tilføjet insekthotel og kvashegn til insekter og andre smådyr. I alt bliver der plantet 49 nye træer. Overfladen reetableres og fornyes med legeplads og mulighed for petanquespil mv.

Fase 3

Fase 3 omfatter etablering af blå og grønne veje i oplandet på de eksisterende veje i projektområdet - Fuglebakkevej, Drosselvej, Solsortvej og Egernvej - som skal lede overfladevandet til Egernvej Anlægget. Oplandet omfatter i alt 11 ha. Vejene vil fortsat være lokale trafikveje, når projektet står færdigt.

Projektet er omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) bilag 2, Infrastrukturprojekter, pkt. 10b anlægsarbejder i byzoner samt pkt. 10g dæmning og andre anlæg til opstuvning af vand eller varig oplagring af vand. I henhold til bilag 2, pkt. 13a er også ændringer af eksisterende anlæg omfattet, såfremt de kan være til skade for miljøet.

Projektet er omfattet af Lokalplan 193, som er en bevarende lokalplan, som blandt andet har til formål at sikre, at kvarterets eksisterende kulturmiljø bevares. Lokalplanen udpeger bevaringsværdige beplantning (træer) og fastholder Egernvej Anlægget som et rekreativt grønt anlæg. Projektet indgår derudover i kommunens skybrudskonkretiseringsplaner for Frederiksberg Vest og i Spildevandsplan 2019-2031 som klimatilpasningsprojekt med opmagasinering af ca. 3.100 m³ spildevand/vejvand i Egernvej Anlægget. Projektet vurderes dermed at være i overensstemmelse med gældende planlægning. Anlægsperioden for projektet løber frem til ultimo 2024.

En beskrivelse (screening) af projektets miljøpåvirkning, som udgør grundlag for vurdering af pligten til at udarbejde en miljøkonsekvensrapport (VVM-redegørelse), er vedlagt som bilag 1.

By-, Kultur- og Miljøområdets vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer samlet set, at den udførte screening af projektet viser, at projektet med sin samlede størrelse, art og karakter ikke vil påvirke miljøet væsentligt, og at der derfor ikke skal udarbejdes en miljøkonsekvensrapport (VVM-redegørelse). Det vurderes, at miljøpåvirkningen fra anlægget – ved etablering og den efterfølgende drift - er begrænset og af lokal karakter. Det vurderes ligeledes, at der i tilknytning til etableringen og driften af anlægget gennemføres foranstaltninger, som vil reducere miljøbelastningen over for grundvandet yderligere - blandt andet ved brug af miljøvenlig saltning. Projektet vil medvirke positivt til klimasikringen af området, ligesom det rekreative anlæg i området vil blive fornyet.

Økonomi

Der er ingen økonomi forbundet med sagen, idet der er tale om en myndighedsafgørelse.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget

Bilag

Bilag 1: VVM screening

Bilag 2: VVM skema

Bilag 3: Kort over området

Bilag 4: §19 nedsivning

Punkt 38: Beslutning om proces for arbejdet med at etablere et mindesmærke for frihedskampen samt eventuel fremrykning af disponering af midler hertil

20.04.02-G01-1-23

Resume

Med denne sag skal der tages stilling til den fortsatte proces for arbejdet med at etablere et mindesmærke for frihedskampen. Forvaltningen har modtaget et revideret budget for projektet, der både er pristalsreguleret og mere retvisende, og nu anslår udgifterne til projektet til at være mere end det dobbelte af det oprindelige budget.

Beslutning

Miljø- og Trafikudvalget udsatte sagen efter drøftelse.

Indstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. hvorvidt projektet fastholdes i sin nuværende form med det reviderede budget og med henblik på indvielse af et mindesmærke 24. august 2023,
2. hvorvidt der i forbindelse med en fortsættelse af projektet udbetales 120.000 kr. til initiativtager, og i den forbindelse meddeles anlægsbevilling på 40.000 kr. til finansiering af en fundraiser og 80.000 kr. til finansiering af rådgiver for udarbejdelse af 3D model af skulpturen til fondsansøgning, med finansiering fra det til formålet afsatte rådighedsbeløb i 2023,
3. Hvorvidt der skal forudbetales 100.000 kr. til leverandøren af bronzestatuen, samt at der tages stilling til finansiering af denne udgift da der, såfremt det besluttet at udbetale 120 t.kr. til initiativtager (jf. punkt 2) og samtidig besluttet at forudbetale 100 t.kr. til leverandøren af bronzestatuen vil mangle finansiering på 20 t.kr. udover det afsatte rådighedsbeløb i 2023. Disse midler vil skulle findes indenfor Miljø- og Trafikudvalgets øvrige budgetter, jf. økonomiafsnittet.
4. hvorvidt der alternativt udarbejdes forslag til mindeplade eller projektet gentænkes med henblik på at udarbejde et projekt med et mere frit kunstnerisk udtryk.

Sagsfremstilling

Med Budget 21-22 blev det besluttet, at der skal rejses et mindesmærke ved Forum til ære for frihedskæmperne under 2. verdenskrig. Der blev i kommunens budget afsat 200.000 kr. til medfinansiering af projektet, idet restbeløbet på 500.000 kr. skulle søges finansieret i samarbejde med fonde.

Mindesmærket, der generelt skal hædre indsatsen, tager afsæt i sabotageaktionen ved Forum den 24. august 1943, og er foreslået udført som en skulptur, der forestiller frihedskæmper Max Bæklund, der placerede en ølkasse med 27 kg plastisk sprængstof, som han bragte til sprængning midt i Forum den 24. august 1943.

Fondsansøgninger

Forvaltningen har siden vedtagelsen arbejdet for at skaffe fondsfinansiering til projektet, der ved budgetvedtagelsen blev estimeret til 700.000 kr. Der er søgt om støtte til projektet hos Ny Carlsbergfondet, Nordea Fonden, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal samt Frederiksbergfonden.

Af de ansøgte fonde er det kun Frederiksbergfonden, der er vendt tilbage med positivt tilsagn. Fonden har givet tilsagn om støtte på 200.000 kr. Foreningen 'Frihedsmuséets Venner' har derudover bevilget 10.000 kr. til projektet.

Tidsplan

Der har oprindeligt været en ønske om, at skulpturen står klar til den 24. august 2023, så det kan markere 80-års dagen for sabotageaktionen. Den 22. august 2022 vedtog Miljø-, Bynatur og Mobilitetsudvalget dog, at der i stedet skal arbejdes efter, at mindesmærket står klar til at markere 80-året for Danmarks Befrielse, idet det ikke blev vurderet realistisk at nå at skaffe fondsfinansiering, og at udarbejde og montere mindesmærket til den 24. august 2023.

Ved samme lejlighed vedtog udvalget, at det fortsat er en skulptur, der skal udarbejdes, idet det dog blev drøftet, at det kan blive nødvendigt at gentænke projektet, hvis det viser sig, at det ikke er muligt at tilvejebringe fondsfinansiering.

Initiativtager har senest, ved det førnævnte møde i februar 2023, anført, at det stadig er realistisk med et reviderede budget jf. nedenfor, at nå den oprindelige tidsplan med indvielse af et monument den 24. august 2023 under en række

forudsætninger. En af forudsætningerne er bl.a. at der indgås aftale med en professionel fundraiser, jf. nedenfor.

Initiativtager har 1. marts 2023 fremsendt tidsplan for projektet frem mod en indvielse 24. august 2023. Denne er vedlagt som bilag til sagen.

Det er forvaltningens overordnede vurdering, at den udarbejdede tidsplan er enddog meget stram, og at den indeholder visse aktiviteter, der kun er sparsomt beskrevet, og som i deres udfoldelse er mere omfattende. F.eks. er den helt centrale fundraising og yderligere kvalificering, som der ønskes forudbetalt 120.000 kr., til, alene beskrevet med en opstartsdato. Hertil er mange af tidsplanens aktiviteter forudsat afviklet hen over sommerferien, hvilket erfaringsmæssigt medfører stilstand i visse aktiviteter. Det gør bl.a., at den forudsatte afslutning af en række aktiviteter få dage før indvielse, f.eks. fremstilling og levering af montere til 18. august og levering og indbygning af formidlingsskærme med tilhørende tekniske installationer til 22. august, er meget sårbare.

Forvaltningen vurderer sammenlagt, at en indvielse 24. august 2023 jf. den fremsendte tidsplan, ikke er realistisk.

Budget

Forvaltningen har på baggrund af de generelt stigende priser i samfundet anmodet initiativtager om et revideret budget (bilag 1), hvilket blev udleveret på et møde i februar 2023. Det reviderede budget indeholder jf. initiativtager såvel prisregulering som en supplerende, så der nu foreligger en retvisende vurdering af de fulde omkostninger ved projektet. Det reviderede budget anslår projektet til at løbe op i 1.787.400 kr., hvilket er godt 1.000.000 kr. mere end det hidtidige budget. Dertil skal tillægges anslået 50.000 kr. til anlægsarbejder (grave, funderings- og belægningsarbejder) i forbindelse med opstilling af skulpturen.

I budgettet foreslås det dog også, at bænke og belysning på pladsen omkring skulpturen udskiftes estimeret til 205.500 kr. Dette anbefaler forvaltningen i givet fald udgår, for at reducere udgifterne. Forvaltningen vurderer, at en eventuel udskiftning af bænke og belysning på pladsen bør baseres på en samlet tilstandsvurdering af hele pladsens byrumsudstyr. Med det nu fastlagte budget, skal der således yderligere fundraises 1.525.636 kr., idet der skal fratrækkes 17,5 % i fondsmoms.

Det skal bemærkes, at det revurderede budget for god ordens skyld bør forelægges såvel Frederiksbergfonden som Frihedskampens Venner, såfremt det ønskes at fortsætte med projektet, idet støttetilsagn kan være afhængig af f.eks. en vurdering af kommunens egenfinansiering i forhold til de samlede udgifter og/eller tilsagnets andel af de samlede udgifter.

Straksudbetaling af midler til kvalificering af projekt og fundraising

Initiativtager har foreslået, at der af de af initiativtager budgetterede 1.787.400 kr. anvendes 40.000 kr. til honorering af en fundraiser til at hjælpe med fondsansøgningerne og at der derudover anvendes 80.000 kr. til rådgiver (initiativtager) for at udføre en 3D model af skulpturen til brug for fondsansøgningerne. Initiativtager anmoder derfor om, at der besluttes udbetalt i alt 120.000 kr. snarest muligt.

I forbindelse med initiativtagers kommentering af referatet fra mødet, der blev afholdt i februar 2023, har initiativtager anmodet om, at nærværende indstilling indeholder en godkendelse af en samarbejdsaftale for så vidt angår både forprojektet (3D model af skulpturen og fundraiser) samt for det samlede projekt. Forvaltningen bemærker, at en sådan vil blive indgået, når der forelægges en politisk beslutning om den fremtidige proces for projektet. Supplerende har initiativtager i bemærkninger til referatet som noget nyt anmodet om, at kommunen deponerer 100.000 kr. til jern- og bronzestøber og byrumsindretning som helhed.

I givet fald kommunalbestyrelsen ønsker at tiltræde dette, foreslår forvaltningen, at midlerne udtages af de på budgettet afsatte kommunale midler. Såfremt der i sidste ende ikke opnås fuld finansiering af projektet, vil der således ikke skulle tilbagebetales midler til fonde m.v.

Alternativer til det nuværende projekt

I lyset af den manglende fremdrift i forhold til fondsstøtte og den generelt ændrede økonomiske situation for kommunen, foreslog forvaltningen den 22. august 2022, at der i stedet for en 1:1 gengivelse af Max Bækklund kan nedlægges en mindeplade for et mindre beløb, og at de resterende midler som er afsat med Budget 21-22 kan lægges i kassen. Forvaltningen vurderer, at sådan en plade fortsat er et alternativ og vil kunne udarbejdes og nedlægges for 50.000 kr., henset til, at priserne i samfundet er steget, siden forvaltningen oprindeligt foreslog det.

Som et yderligere alternativ vil det være muligt at gentænke projektet - evt. i samarbejde med Statens Kunstfond i forbindelse med tilskud til kunst i det offentlige rum - for på den måde at skabe et projekt med et mere frit kunstnerisk udtryk, der kan have en bedre mulighed for at opnå støtte fra kunstfonde. Forvaltningen vurderer, at budgettet for en gentænkning af projektet vil kunne indeholdes inden for et tilsvarende budget som det nu revurderede.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

Det er fortsat forvaltningens vurdering, at det vil være vanskeligt at rejse den nødvendige fondsfinansiering til Max Bæklund monumentet, særligt i lyset af, at budgettet til projektet er udvidet betragteligt siden vedtagelsen. Forvaltningen kan fortsat anbefale, at der som alternativ udarbejdes en mindeplade og de resterende midler, der blev afsat med Budget 21-22, lægges i kassen. Forvaltningen vurderer derudover, at projektet med fordel kan gentænkes, så der udarbejdes et monument med et mere frit kunstnerisk udtryk, der kan have mulighed for at opnå fondsstøtte.

Forvaltningen vurderer, at det ikke er realistisk at arbejde hen mod en indvielse af et monument 24. august 2023.

Forvaltningen vurderer endvidere, at der er betydelig risiko for, at de 120.000 kr., som initiativtageren anmoder om at få udbetalt til at udarbejde en 3D model og honorering af en fundraiser for at kvalificere fondsansøgningsprocessen yderligere, kan ende med at udgøre et tab for kommunen, da der er betydelig usikkerhed om, hvorvidt det vil være muligt at rejse den resterende fondsfinansiering til dette projekt. Det skal bemærkes, at det er forvaltningens indtryk, at initiativtager ikke ønsker at fortsætte med projektet, såfremt der ikke forhåndsudbetales midler.

Slutteligt anbefaler forvaltningen, at der ikke deponeres 100.000 kr. til jern- og bronzestøber og byrumsindretning som helhed førend der er klarhed om finansieringsforholdene ved det samlede projekt, og hermed om projektet kan gennemføres, og de nærmere vilkår herfor.

Økonomi

Der er med Budget 21-22 afsat rådighedsbevilling på 200.000 kr. i anlægsmidler som kommunalt bidrag til mindesmærket, idet de resterende midler skal fondsfinansieres. Der er på nuværende tidspunkt tilsagn om 200.000 kr. i fondsstøtte fra Frederiksbergfonden samt 10.000 kr. fra 'Frihedsmuséets venner'".

Hvis projektet fastholdes i sin nuværende form eksklusiv bænke og lamper og inklusive anlægsarbejder anslås projektet til at løbe op i 1.631.900 kr. Heraf finansieres 200.000 kr. af det afsatte rådighedsbeløb i 2023.

I det der betales 17,5% i fondsmoms, skal der således findes samlet fondsfinansiering på 1.735.636 kr. Med det nuværende tilsagn om 210.000 kr. i fondsmidler udestår der således fondsfinansiering på 1.525.636 kr.

Udgifter til yderligere kvalificering af projektet gennem 3D model samt honorar til fundraiser, som erlægges snarest muligt med henblik på at øge mulighederne for at opnå fondsstøtte, er af initiativtager anslået til samlet 120.000 kr.

Initiativtager anmoder supplerende om, at kommunen deponerer 100.000 kr. til jern- og bronzestøber og byrumsindretning som helhed. Forvaltningen tolker denne deponering som at sidestille med en forudbetaling med henblik på, at leverandøren kan påbegynde arbejdet førend der er truffet endelig beslutning om projektet. Det bemærkes, at der vil være risiko for, at beløbet vil være tabt såfremt det efterfølgende beslutes, at der ikke skal arbejdes videre med projektet. Desuden bemærkes det, at der, såfremt det også beslutes at udbetale hhv. 40 t.kr. til fundraiser og 80 t.kr. til 3D-model, ikke vil være tilstrækkeligt finansiering til dækning af udgiften til deponering på 100 t.kr. idet det samlede rådighedsbeløb udgør 200 t.kr. Der vil derfor i givet fald skulle tages stilling til finansiering af yderligere 20 t.kr. indenfor Miljø- og Trafikudvalgets budgetter, såfremt det beslutes at foretage de af initiativtager foreslåede udbetalinger.

Udgifter til et alternativt mindesmærke i form af en mindeplade, er vurderet til 50.000 kr., hvorved det resterende rådighedsbeløb på 150.000 kr. kan tilgå kassen.

Borgmesterpåtegning

Intet at bemærke

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget, M, K

Bilag

Revideret budget - Februar 2023

Tidsplan - Marts 2023

Punkt 39: Forslag til beslutning fra kommunalbestyrelsesmedlem Anders Storgaard om et moderne fjernvarmenet

13.03.00-G01-3-22

Resume

Kommunalbestyrelsesmedlem Anders Storgaard har stillet forslag om et moderne fjernvarmenet. Forvaltningen har indgået et partnerskab med Frederiksberg Forsyning om udmøntning af Frederiksberg DK2020 klimaplan, der har særligt fokus på energibesparelser, smart styring og lavere temperaturer i fjernvarmenettet. Dette arbejde fungerer samtidig som en vurdering af mulighed for og forberedelse til 4. generations fjernvarme. På baggrund af forvaltningens redegørelse skal udvalget tage stilling til, om beslutningsforslaget kan tiltrædes.

Beslutning

Forslagsstilleren valgte at trække sit forslag med henblik på at fremsætte et nyt forslag.

Indstilling

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

at forslaget ikke tiltrædes, idet forslagets intentioner allerede vurderes opfyldt jævnfør forvaltningens samarbejde og dialog med Frederiksberg Forsyning om afdækning af potentialet for 4. generationsfjernvarme samt for generelle energibesparelser i fjernvarmenettet.

Sagsfremstilling

Magistraten drøftede sagen på mødet den 6. februar 2023 og sendte efter drøftelse sagen retur til Miljø- og Trafikudvalget.

Magistraten fik den 21. november 2022 forelagt direktionens oplæg til forvaltningens behandling af beslutningsforslag, hvoraf det fremgår, at beslutningsforslag ikke indstilles tiltrådt begrundet i, at forslagets intentioner allerede vurderes opfyldt, og at forvaltningen dermed ikke foreslår yderligere tiltag.

Med henvisning hertil indstilles det, at beslutningsforslaget ikke tiltrædes, idet forvaltningen allerede er i dialog med Frederiksberg Forsyning om at afdække potentialet ved fjerdegenerationsfjernvarme og en undersøgelse af fjernvarmenettet, der indgår som en del af undersøgelser af muligheder for at indføre lavtemperatur fjernvarme på Frederiksberg.

Tidligere sagsfremstilling - 6. februar 2023

Kommunalbestyrelsen oversendte den 10. oktober 2022 følgende forslag til beslutning fra kommunalbestyrelsesmedlem Anders Storgaard om et moderne fjernvarmenet.

"Det Konservative Folkeparti foreslår:

1. At Frederiksberg Kommune hurtigst muligt retter henvendelse til Frederiksberg Forsyning om at påbegynde arbejdet med at dække potentialet ved fjerdegenerationsfjernvarme med henblik på at sænke varmetabet i fjernvarmenettet.
2. At hele fjernvarmenettet undersøges med henblik på, hvorvidt det er muligt gennem udskiftninger eller ny teknologi samt investeringer at sænke varmetabet og dermed energieffektivisere fjernvarmenettet.

Begrundelse

Hele Europa står netop nu i en energikrise, hvor der føres en hybridkrig fra Rusland mod vores energi og varmeforsyning. Priserne stiger og det er dyrere end nogensinde før at få den energi, der er afgørende for et moderne samfund kan køre rundt.

Samtidigt står vi i en klimakrise, hvor en af de helt store veje til at reducere vores CO₂-udslip er at sikre, at vi ikke spilder vores ressourcer eller energi.

På Frederiksberg har vi været fremsynet og investeret i et fjernvarmenet, der sikrer, at vi kommer markant nemmere i gennem vinteren end mange andre kommuner. Selv i en kommune som vores, der dog plads til forbedringer. Ifølge de officielle tal, så har Frederiksberg et varmetab på 8%, hvilket har en stor økonomisk og klimamæssig påvirkning på vores forsyning.

Et eksempel på fjerdegenerationsfjernvarme kunne være Albertslund, hvor man sammen med Grundfos er påbegyndt et projekt om at modernisere fjernvarmenettet gennem intelligent datadreven styring af temperaturerne og opdeling af nettet i zoner, så energien ikke spildes. Fremfor i dag hvor temperaturen i nettet fastlægges efter de dårligste energiklasser, så alt er sikker på at blive varmt, så sørger IGRID systemet for, at temperaturen tilpasses lokale forhold og dermed at spildet sænkes. Grundfos IGRID-system som indfaser i Albertslund vurderes at have en tilbagebetalingstid på blot 3 år og vil kunne reducere deres varmetab med 50%, samt spare kommunen årligt for 10 mio.kr. Potentialet vil dog sandsynligvis være lavere på Frederiksberg, da vi allerede har et mere velfungerende fjernvarmenet, men dette bør undersøges, ligesom andre aktører på markedet med lignende løsninger bør være med i overvejelserne.

Det vurderes umiddelbart, at investeringer i fjernvarmenettet med henblik på at sænke varmetabet vil kunne takstfinansieres og gevinsten efter indførelse vil både tilkomme borgere og kommunen."

Bemærkninger til forslaget

Forvaltningen har indgået et partnerskab med Frederiksberg Forsyning med det formål at realisere Frederiksbergs DK2020 klimaplan og Kommunalbestyrelsens målsætning om CO₂-neutralitet i 2030. Forvaltningen og Frederiksberg Forsyning samarbejder gennem partnerskabet om at udmønte Kommunalbestyrelsens grønne ejerstrategi, herunder at igangsætte konkrete initiativer, der kan understøtte grøn omstilling, energibesparelser og CO₂-reduktion i fjernvarmenettet.

Forberedelse til 4. generations fjernvarme, med et særligt fokus på lavtemperatur fjernvarme og smart styring, er en central opgave for det etablerede partnerskab mellem Frederiksberg Forsyning og Frederiksberg Kommune.

Udfordringen og mulighederne i forhold til fjernvarmenettet er anderledes på Frederiksberg end i f.eks. Gentofte, Gladsaxe eller Albertslund. Bygningerne på Frederiksberg er generelt ældre og med ældre varmeinstallationer. Scenarieanalyser udarbejdet i forbindelse med Frederiksbergs DK2020 klimaplan viste således også, at der er et væsentligt større potentiale for energibesparelser i bygningsmassen end i selve fjernvarmenettet på Frederiksberg.

Samtidig er fjernvarmenettet bygget anderledes op. Løsningerne i forhold til smart styring og en generel sænkning af temperaturen i fjernvarmenettet bliver derfor formentlig nogle andre på Frederiksberg end i fx. Albertslund. Det bemærkes, at IGRID, der nævnes i beslutningsforslaget, er én af de løsninger, som forsyningen undersøger, men denne er muligvis ikke den rette løsning på Frederiksberg. Forsyningsnettet på Frederiksberg er opdelt i seks sektioner, som allerede i dag styres separat. Yderlig separat styring kræver nærmere undersøgelser. Frederiksberg Forsyning har indledt dialog med HOFOR om muligheder i forhold til yderligere separat og smart styring samt udfordringer i forhold til indførelse af lavtemperaturfjernvarme, da bygningsmassen og fjernvarmenettet i de to kommuner minder om hinanden.

En vurdering af behov for en generel udskiftning af rør i fjernvarmenettet eller indførelse af ny teknologi skal samtænkes med mulighederne for at indføre lavtemperaturfjernvarme. Dette vil komme an på en konkret vurdering hos Frederiksberg Forsyning, om der er behov for at udskifte rør på bestemte strækninger for at reducere energiforbruget. Det vil ske ud fra en samlet vurdering af, hvor der kan opnås størst mulig energibesparelse og CO₂-reduktion i forhold til de investerede kroner.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at det igangsatte partnerskab mellem Frederiksberg Forsyning og forvaltningen, samt et intensiveret samarbejde med bl.a. HOFOR, vil kunne danne grundlag for udvikling af nye initiativer, der kan sænke energiforbruget og integrere nye løsninger til styring af fjernvarmeforsyningen. Det er på den baggrund forvaltningens vurdering, at beslutningsforslaget kan tiltrædes.

Økonomi

Sagen har i sig selv ingen økonomiske konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget, Magistraten, Kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. januar 2023, pkt. 13:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at forslaget tiltrædes, idet forvaltningen fortsætter samarbejde og dialog med Frederiksberg Forsyning om afdækning af potentialet for 4. generationsfjernvarme samt for generelle energibesparelser i fjernvarmenettet, der indgår som en del af undersøgelser af muligheder for at indføre lavtemperatur fjernvarme på Frederiksberg.

Indstilling 6. februar 2023, pkt. 48:

Miljø- og Trafikudvalget indstiller, at forslaget tiltrædes, idet forvaltningen fortsætter samarbejde og dialog med Frederiksberg Forsyning om afdækning af potentialet for 4. generationsfjernvarme samt for generelle energibesparelser i fjernvarmenettet, der indgår som en del af undersøgelser af muligheder for at indføre lavtemperatur fjernvarme på Frederiksberg.

Miljø- og Trafikudvalget anmodede om at blive orienteret om fremdrift.

Beslutning fra Magistraten 2022-25, 6. februar 2023, pkt. 48:

Sagen blev efter drøftelse sendt retur til Miljø- og Trafikudvalget.

Bilag

Svar politikerspørgsmål Konservative varmetab i fj-351193.8.0